

STATE SUPPORT FOR INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN UKRAINE**ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ**

Klymenko N.G. / Клименко Н.Г.

Associate Professor of the Department of Economic Polic and Menedgment

доцент кафедри економічної політики та менеджменту

Institute of Public Administration, V.N. Karazin national unirsity, Kharkiv

ІНІ «Інститут державного управління» ХНУ імені В.Н. Каразіна, м. Харків

Анотація: У роботі розглядається проблематика фінансового забезпечення інноваційного розвитку в державі.

Abstract: the work examines the issue of financial support for innovative development in the state.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, підприємницька діяльність.

Key words: innovations, innovative activity, innovative development, entrepreneurial activity.

Більшість високорозвинених країн світу спираються на інноваційну модель розвитку своїх економік. Це обумовлює актуальність державної фінансової підтримки підприємств, орієнтованих у своїй діяльності на інновації. Особливе місце у цьому процесі займають малі підприємства, що мають високу мобільність реагування на потреби інноваційного розвитку. Особливе місце у цьому процесі займають малі підприємства, що мають високу мобільність реагування на потреби інноваційного розвитку.

У країнах Східної Європи різке зниження фінансування наукової діяльності привело до створення альтернативних дослідницько-інноваційних організацій у формі малих державних, кооперативних, акціонерних та приватних підприємств. На перехідному етапі розвитку економіки дана система дозволяє ефективно вводити наукові розробки в виробництво та стимулює підприємницьку діяльність.

Термін «інновації» вчені розглядають по-різному. Зокрема, з функціональної точки зору М. Портера вона є новим способом створення речі, що може принести прибуток. Зі статичної точки зору під інновацією розглядають продукт, результат інноваційного процесу у вигляді нової техніки, технології, що впроваджується на ринок. На нашу думку, слушним є визначення А. Шапаренкова, який на основі поєднання функціонального та комерційного підходів підкреслив, що під інновацією у широкому значенні слід розуміти безперервну активну зміну конкретної системи щодо зовнішнього та внутрішнього середовища, що створює позитивний ефект її існування у тривалому періоді. У Законі України «Про інноваційну діяльність» від 04 липня 2002 № 40-IV інновації розглядаються як новостворені (застосовані) і (або) удосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери. Згідно зі статтею 325 Господарського кодексу України

інноваційна діяльність у сфері господарювання – це діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими термінами окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя.

Незважаючи на свою важливість науково-інноваційні підприємства розвинені в Україні недостатньо. Варто зазначити, що в Україні як збільшення так і зменшення частки інноваційних підприємств не призводило до зростання частки інноваційної продукції. Отже, сектор інноваційного підприємництва потребує активної державної фінансової підтримки.

Основною причиною недостатнього розвитку інноваційного підприємництва є його недостатнє фінансування з боку держави, що обмежує фінансові ресурси таких підприємств, в основному власними коштами. Адже через високу ризикованість діяльності венчурних підприємств їм складно самостійно отримати банківський кредит чи фінансування від приватного інвестора. Власні ресурси інноваційних підприємств є їх основною фінансовою підтримкою.

Необхідність державного реформування підтримки інноваційного підприємництва в Україні закріплена в Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2012 року № 691-р. Важливою складовою інноваційної сфери є інноваційний бізнес, під яким слід розуміти процес інноваційної сфери є інноваційний бізнес, під яким слід розуміти процес створення та комерціалізації товарів і послуг у секторі підприємництва, що є результатом науково-технічних розробок.

Якщо порівнювати із традиційними підприємствами, інноваційні зіштовхуються із більшим спектром загроз та небезпек, а саме крім звичайної для даного сектора нестачі власних фінансових ресурсів, інноваційний бізнес функціонує у середовищі інформаційного напруження, побоювань з боку потенційних інвесторів, значних фінансових витрат і пошуків ринків збуту. Це спонукає державу до проведення фінансової політики підтримки розвитку інноваційних підприємств переважно через державні інноваційні фонди, державні замовлення на інноваційну продукцію та програми державного фінансування інновацій [4;5].

Відомо, що інноваційний процес має наступну побудову: нова ідея – інноваційна технологія – доведення її до етапу виробництва – отримання нового товару – його комерціалізація. За такою ж схемою побудована програма SBIR (Small Business Innovation Research), що проводить уряд Сполучених Штатів Америки та яка об'єднує фундаментальні дослідження, малі високотехнологічні підприємства та венчурний капітал [3]. Дана програма дозволяє малим підприємствам брати участь у федеральних дослідженнях, що мають потенціал до комерціалізації. Крім фінансового забезпечення, участь у державних дослідженнях несе також юридичні переваги, зокрема в аспекті авторського права. Права на інтелектуальну власність, при участі в цих програмах, повністю належать одержувачам гранту, тобто малим

підприємствам – реалізаторам інноваційної ідеї. Отже, вона підтримує як малий бізнес, так і наукові й інноваційні дослідження через інвестиції з федеральних дослідницьких фондів, сприяє побудові сильної конкурентної національної економіки. Кожен із урядових департаментів США займається просуванням характерних саме йому сфер бізнесу в межах SBIR та STTR.

У США у межах програм департаменту енергетики існують також проекти підтримки малого бізнесу, які стосуються екологічно чистих видів енергії, фундаментальних енергетичних досліджень та ядерної безпеки. Це є особливо актуальним для України, у теперішніх умовах, де у зв'язку із подорожчанням енергоресурсів, виникла гостра проблема енергоємності вітчизняної продукції і як наслідок її не конкурентоспроможності в ціновому аспекті.

В Україні реалізаторами державної фінансової політики підтримки інноваційного підприємництва є наступні установи:

- Національна академія наук, яка є вищою науковою організацією та здійснює прикладні й фундаментальні дослідження для впровадження новітніх розробок в різні галузі економіки;
- Міністерство освіти і науки України, якому були повернуті повноваження в управлінні наукою після реорганізації Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації, що дозволить поліпшити якість державних інноваційних програм і замовлень за рахунок залучення вищих навчальних закладів до даного процесу;
- Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, що відповідає за залучення підприємницького сектора до впровадження інновацій;
- Міністерство фінансів України, що здійснює фінансове забезпечення програм.

В Україні можуть надаватися такі види фінансової підтримки: повне безвідсоткове кредитування; часткове (50%) безвідсоткове кредитування; повна або часткова компенсація відсотків комерційних банків, що кредитують інноваційні проекти; державні гарантії комерційним банкам; майнове страхування реалізації інвестиційних проектів [1;2].

Передбачена також можливість надавати малим інноваційним підприємствам безповоротні цільові субсидії, субсидії на придбання і впровадження нових технологій, в тому числі, енергозберігаючих та екологічно чистих. [1;2].

Податкові пільги є ще одним із напрямків фінансового стимулювання проведення інноваційної діяльності. Високі показники податкових пільг для науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт спостерігаються у Франції, Іспанії, Португалії, Чехії, Індії.

У країнах Європейського Союзу практикується не пряма фінансова підтримка з відповідного бюджету, а політика створення сприятливих умов для ведення інноваційної діяльності. Мається на увазі підтримка бізнес-інкубаторів, технопарків, технополісів, кластерів та інших подібних утворень з розвинутою інфраструктурою підтримки бізнесу [5;6].

Істотною проблемою в підтримці інновацій в Україні є відсутність взаємозв'язку між державою, наукою та підприємницької сектором. Досвід

високорозвинених країн показує, що для здійснення ефективної державної політики у підтримці інноваційного бізнесу слід почати з фінансування підвищення кваліфікації державних службовців для впровадження інноваційного менеджменту в урядових установах[4;5;6].

Висновок.

Отже, фінансова підтримка підприємств орієнтованих у своїй діяльності на інновації є необхідною умовою підвищення їх конкурентоздатності та досягнення високого рівня економічного розвитку. Фінансова підтримка інноваційного бізнесу в Україні має бути різноспрямованою та орієнтуватись на встановлення взаємозв'язку між державою, наукою та підприємницьким сектором, що пов'язано із одного боку продовженням модернізації на інноваційній основі системи адміністративного менеджменту, з іншого – на підтримку інноваційних підприємств в комплексі зі сприянням до здійснення наукової інноваційної діяльності.

Література

1. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua>.

2. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI / Верховна Рада України. Законодавство України. URL. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>

3. Угода про виконання завдання у сфері розвитку між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для сприяння більш прозорим та підзвітним процесам врядування за широкої участі громадян (Угода АМР США № 121-0001-АА) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_002-14

4. Матвій І.Є. Інноваційна активність малого бізнесу в Україні: стан та перспективи [Електронний ресурс] / І.Є. Матвій // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. – 2016.

5. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент / П.П. Микитюк. – Київ : Центр навч. літ., 2007.

6. Передумови та пріоритети реформування державної політики розвитку підприємництва в Україні / [Я. В. Бережний, З. С. Варналій, Т. Г. Васильців та ін.]. — Київ : НІСД, 2014.